

Alavuden kaupunki

Arviointikertomus 2025

Tarkastuslautakunta 26.5.2026

alavus.fi

Sisällys

PUHEENJOHTAJAN PUHEENVUORO	3
1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA.....	4 - 8
<i>1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät</i>	<i>4</i>
<i>1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2025.....</i>	<i>4</i>
<i>1.3. Tarkastuslautakunnan toiminta</i>	<i>5</i>
<i>1.4. Tilintarkastus ja tarkastustoimi</i>	<i>7</i>
2. EDELLISTEN VUOSIEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN JOHDOSTA TEHTYJEN	
TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	8
3. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN.....	
ARVIOINTI.....	8 - 11
<i>3.1. Tavoitteiden toteutumisen tarkastelu.....</i>	<i>8</i>
<i>3.2. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen</i>	<i>9</i>
4. HENKILÖSTÖ.....	12
5. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	13
6. TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	13
7. YHTEENVETO	14
8. KOOSTE KESKEISIMMISTÄ HAVAINNOISTA JA	
KEHITTÄMISSUOSITUKSISTA.....	15 - 20
<i>8.1. Elinvoimapalvelut.....</i>	<i>15</i>
<i>8.2. Sivistyspalvelut.....</i>	<i>16</i>
<i>8.3. Tekniset palvelut.....</i>	<i>17</i>
<i>8.4. Ympäristöpalvelut.....</i>	<i>18</i>
<i>8.5. Muut havainnot kunnan hallinnosta.....</i>	<i>19</i>
9. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	20
ALLEKIRJOITUKSET	21

PUHEENJOHTAJAN PUHEENVUORO

Hyvä lukija,

Käsissäsi on uuden valtuustokauden ja nykyisen tarkastuslautakuntamme ihka ensimmäinen arviointikertomus. Se tarjoaa katsauksen siihen, miten Alavuden kaupungin talous ja valtuuston asettamat tavoitteet toteutuivat vuoden 2025 aikana.

Aloitimme työmme syyskuussa 2025 perehtymällä kaupungin hallintoon ja tilinpäätökseen. Arvioinnin tukena olemme kuulleet keskeisiä viranhaltijoita, johtoa sekä johtavia luottamushenkilöitä.

Seuraamme kaupungin taloutta tiiviissä yhteistyössä tilintarkastajan kanssa. Olemme käyneet läpi vuoden 2025 valtuuston, hallituksen, lautakuntien ja viranhaltijoiden päätökset sekä edellisen tarkastuslautakunnan muistiot.

Tähän kertomukseen on koottu tärkeimmät havaintomme näiden aineistojen ja kokoustemme pohjalta.

Haluan omasta puolestani kiittää lämpimästi kaikkia luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja työntekijöitä joustavasta sekä rakentavasta yhteistyöstä ja perehdytyksestä aloittaessani uutena valtuutettuna.

Erityisen suuri kiitos kuuluu Annukalle tämän arviointikertomuksen koostamisesta.

Hyvää kesää kaikille!

”Rohkeasti yhdessä Alavus”

Riitta Ranta-Knuuttila-Mertala

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2025

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta valitaan valtuustokauden ajaksi, ja se laatii neljä arviointikertomusta. Nyt käsillä oleva kertomus vuodelta 2025 on tämän tarkastuslautakunnan ensimmäinen. Arviointi toteutetaan kaupunginhalituksen ja lautakuntien sekä viranhaltijoiden toimintaa suunnitelmallisesti seuraten. Tarkastuslautakunta kuulee keskeisimpiä viranhaltijoita, virkajohtoa ja johtavia luottamushenkilöitä arviointityönsä tueksi. Tilintarkastajan kanssa toimimme kaupungin talouden seurannassa tiiviissä yhteistyössä; tilintarkastaja on vierailut tarkastuslautakunnan kokouksissa arviointikauden aikana. Tilintarkastaja antoi loppuraporttinsa tarkastuslautakunnan kokouksessa 26.5.2025.

Kuulemiset ovat lautakunnalle keskeinen tiedonkeräämisen tapa. Tarkastuslautakunta kiittää kuultavana olleita hyvistä ja kattavista ennakkokysymysten vastauksista. Arviointikertomukseen on koottu arviointikousten ja tilinpäätösaineiston pohjalta keskeisimpiä havaintoja arviointivuodelta 2025.

Lisäksi hallintosäännön 76 §:n mukaan tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä tarkoitetun sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kunnan verkkosivuilla. Alavuden kaupungin julkaistut sidonnaisuusilmoitukset ovat luettavissa kaupungin verkkosivuilla osoitteessa www.alavus.fi/sidonnaisuudet

Sidonnaisuusrekisteriä pidetään ajan tasalla ja ilmoitusvelvollisen on tehtävä sidonnaisuuksien uudet ilmoitukset, muutokset ja täydennykset ilman viivytystä. Sidonnaisuusrekisteri on tärkeä työkalu avoimuuden ja läpinäkyvyyden varmistamiseksi julkisessa hallinnossa. Alavudella sidonnaisuuksista on ilmoitettu hyvin. Ilmoitusvelvollisuusluottamushenkilöitä ja viranhaltijoita oli vuoden 2025 lopussa yhteensä 44 henkilöä. Sidonnaisuusilmoitukset on saatettu valtuustolle tiedoksi 8.12.2025.

1.2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOKOONPANO 2025-2026

Alavuden kaupungissa tarkastuslautakuntaan kuuluu 5 jäsentä:

Varsinainen jäsen

Riitta Ranta-Knuuttila-Mertala, puheenjohtaja

Jari Latvala, varapuheenjohtaja

Jukka Aho

Tarja Ylimäki

Jukka Reinikka

Henkilökohtainen varajäsen

Minna Myyrä

Timo Ala-Heikkilä

Aimo Tupamäki

Sirpa Korpela-Leppälä

Tapio Kallioniemi

Sihteerinä on toiminut viestintäsihteerinä Annukka Mäenpää.

1.3. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on vuoden 2025 aikana kokoontunut 10 kertaa ja käsitellyt 40 pykälää. Näistä neljässä kokouksessa 4.9.2025 alkaen tarkastuslautakunta on kokoontunut nykyisessä kokoonpanossaan. Lisäksi vuonna 2026 on kokoonnuttu kuusi kertaa.

Alavuden kaupungin tulosryhmien toimintaa ja taloutta on arvioitu paitsi kuulemalla lautakunnan kokouksissa kaupungin hallinnon ja operatiivisen johdon edustajia, myös perehtymällä saatavilla oleviin materiaaleihin. Vuoden 2025 tarkastuksen painopistealueena oli sivistyslautakunta ja erityisesti muut tehtäväalueet kuin perusopetus. Tilikauden aikana seurattiin myös muiden toimielinten tavoitteiden toteutumista sekä toimielinten pöytäkirjoja ja kaupungin taloutta.

Yhteenvedot kokouksista ja käsitellyistä aiheista:

10.1.2025

Alavuden lautakuntien puheenjohtajien ja tarkastuslautakunnan yhteistapaaminen sekä kaupunginjohtaja Liisa Heinämäen kuuleminen.

21.2.2025

Hallintojohtaja Sari Helander ja sivistysjohtaja Pauliina Niemi; kaupungin henkilöstön työhyvinvointikyselyn 2025 tulokset. Tilintarkastajan väliraportti vuoden 2024 tarkastuksesta.

14.3.2025

Arviointikertomuksen 2024 laadinnan aloittaminen.

11.4.2025

Talousjohtaja Virpi Kolehmainen, vuoden 2024 tilinpäätöksen esittely. Yhteenvedot toimialoittain, arviointikertomuksen 2024 laadintaa.

16.5.2025

Tilintarkastajan yhteenvedoraportti tilivuoden 2024 tarkastuksesta ja tilintarkastuskertomus tilivuoden 2024 tilintarkastuksesta. Tilinpäätös 2024. Arviointikertomuksen 2024 jatkamista.

26.5.2025

Arviointikertomuksen 2024 valmiiksi laatiminen ja allekirjoittaminen.

4.9.2025

Tarkastuslautakunnan järjestäytymiskokous; kokouskäytännöistä, aikatauluista ja toimintatavoista sekä vastualueista sopiminen. Arviointisuunnitelma ja syksyn 2025 työohjelma.

28.10.2025

Ruoka- ja siivouspalveluiden palvelupäällikkö Mia Toivolan ja Lakeudenportin kansalaisopiston rehtori Arto Juurakon kuuleminen. Syksyn 2025 työohjelman päivittäminen.

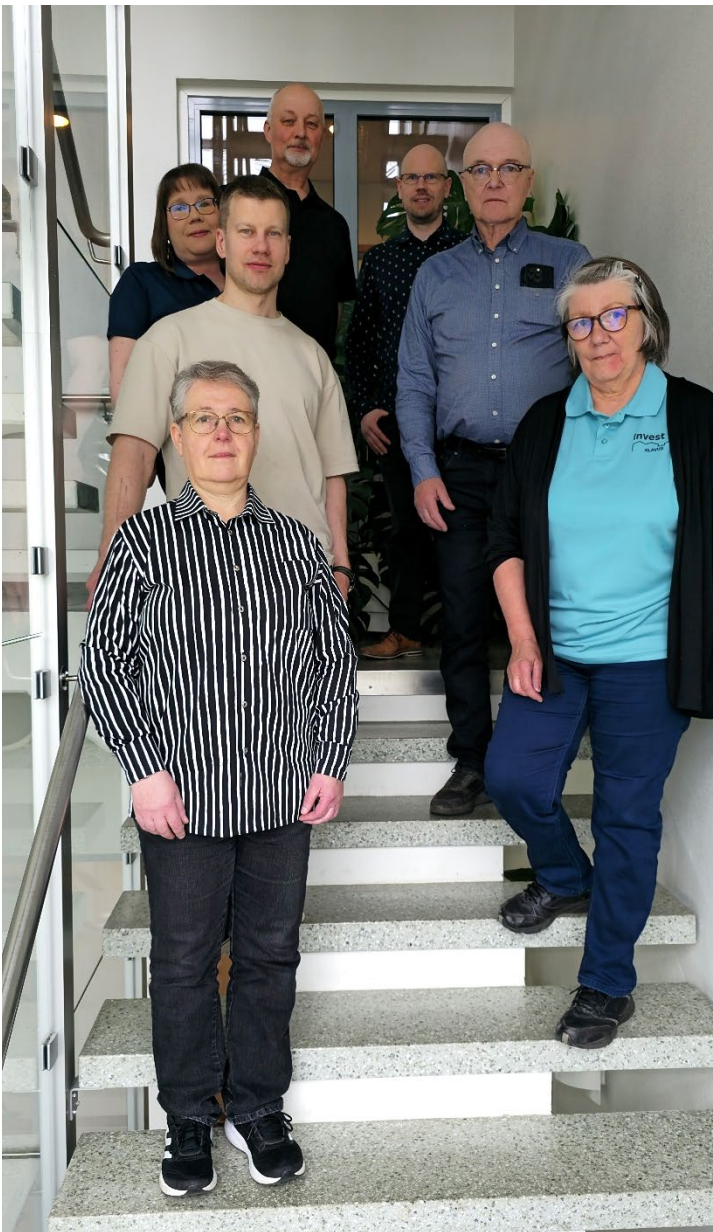
18.11.2025

Tuurin kouluun tutustuminen ja aluekoulunjohtaja Taina Pienimäen ja vs. aluekoulunjohtaja Pasi Hakalan kuuleminen. eTuuriin tutustuminen ja kaupungin elinvoimapalveluiden ajankohtaiskatsaus; elinvoimajohtaja Ulla Björn. Sidonnaisuusilmoitusten käsittely.

9.12.2025

Päiväkotitervanalleen tutustuminen ja varhaiskasvatuspalveluiden tilannekatsaus, varhaiskasvatusjohtaja Terhi Kaunisto ja vs. päiväkodinjohtaja Alina Metsälä. Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Toni Juurakon ja kaupunginhallituksen puheenjohtaja Maria Kedon tapaaminen.

Lisäksi uuden valtuustokauden alkamista ja vuoden 2025 asioita käsiteltiin vielä kevään 2026 kokouksissa lautakuntien puheenjohtajien tapaamisessa **13.1.2026**, henkilöstöjohdon kuulemisessa **10.2.2026** ja talousjohtajan kuulemisessa **14.4.2026**.

Tarkastuslautakunta**Alavus Fasadin portaikossa 26.5.2026.**

Alarivistä edestä vasemmalta oikealle puheenjohtaja Riitta Ranta-Knuuttila-Mertala, jäsen Tarja Ylimäki, keskellä jäsen Jukka Aho ja varapuheenjohtaja Jari Latvala, takana vasemmalla sihteeri Annukka Mäenpää, jäsen Jukka Reinikka ja tilintarkastaja Ilari Karhu.

Kuvan otti Sanna Sarvikas.

Tarkastuslautakunta on asettanut keskuudestaan seurantavastuut kaupungin palvelualueista eri jäsenille seuraavasti:

- **Hallinto- ja kehityspalvelut:** Jukka Aho ja Jukka Reinikka
- **Elinvoimapalvelut:** Jari Latvala ja Tarja Ylimäki
- **Sivistyspalvelut:** Riitta Ranta-Knuuttila-Mertala ja Jukka Reinikka
- **Tekniset palvelut:** Jari Latvala ja Riitta Ranta-Knuuttila-Mertala
- **Ympäristöpalvelut:** Jukka Aho ja Tarja Ylimäki

Työnjakonsa mukaisesti lautakunnan jäsenet ovat seuranneet palveluryhmien toimintaa tutustumalla lautakuntien pöytäkirjoihin ja niiden liitteisiin. Tarkastuslautakunnan jäsenillä on ollut mahdollisuus raportoida toimielinten päätöksiin liittyvistä havainnoistaan lautakunnan kokouksissa. Arvioinnin pohjana ovat olleet myös tilintarkastajan kokouksissa antamat selvitykset.

Tarkastuslautakunta arvioi kaupungin tavoitteiden saavuttamista, toiminnan tarkoituksenmukaisuutta sekä talouden tasapainoa ja pyrkii edistämään vuorovaikutusta ja rakentavaa yhteistyötä. Arviointisuunnitelman tavoitteena on tarkastella valtuustokauden aikana kattavasti kaupungin eri palvelualueita ja toimintayksiköitä. Lautakunnan jäsenillä on monipuolista kokemusta ja osaamista, mikä on hyödyksi arviointityössä.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat yhdessä laatineet arviointikertomuksen vuodelta 2025. Tarkastuslautakunnan jäsen on esteellinen arvioimaan toimintaa, jonka päätöksentekoon osallistuu itse. Elinvoimalautakunnan jäsen Jukka Reinikka ei ole osallistunut elinvoimalautakunnan alaisen toiminnan arviointiin.

1.4. Tilintarkastus ja tarkastustoimi

Tilintarkastus on luonteeltaan laillisuustarkastusta. Tilintarkastajan on kuntalain mukaan tarkastettava kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan työsuunnitelman toteutumista.

Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Ilari Karhu ja avustavina tarkastajina JHT, HT Toni Koi-vusaari, JHT, HT Petteri Myllymäki ja tradenomi Ville Luomapuro.

Oy SK-Reviisorit Ab on tarkastanut myös kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhtiöiden tilinpäätökset 2025.

Tilintarkastaja esitti tilivuoden 2025 tarkastusta koskevan työsuunnitelmansa tarkastuslautakunnalle 4.9.2025 ja antoi vuoden 2025 tilintarkastuksen yhteenvetoraportin 26.5.2026. Tätä täydensi tilintarkastajan väliraportti, jonka hän antoi tarkastuslautakunnalle 10.3.2026.

Tarkastukset on toteutettu laadukkaasti työohjelman mukaisesti ja tilintarkastaja on mahdollisuuksien mukaan osallistunut tarkastuslautakunnan kokouksiin ja raportoinut tarkastuslautakunnalle tilikautta koskevista asioista. Tarkastuskohteiden vastuuhenkilöille on annettu tarvittaessa yksityiskohtaisempi raportti tarkastushavainnoista ja mahdolliset suositukset toimenpiteistä.

2. EDELLISTEN VUOSIEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Kuntalain 121§:n mukaan tarkastuslautakunnan on arvioitava valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 16.6.2025 merkinnyt tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2024 tiedoksi ja huomioitavaksi päätöksenteon valmistelussa. Tarkastuslautakunta oli esittänyt arviointikertomuksessa vahvennettuja havaintoja, joihin pyydettiin toimialoilta kommentteja ja toimenpiteitä syyskuun loppuun mennessä pidettävään valtuuston kokoukseen, ja sen jälkeen tarkastuslautakunnalle.

Kaupunginhallitus on pyytänyt valtuuston edellyttämät selvitykset arviointikertomuksen johdosta ja saattanut ne 25.8.2025 valtuuston hyväksyttäväksi. Valtuusto on hyväksynyt esitetyt vastineet ja kaupunginhallituksen omat selvitykset vuoden 2024 arviointikertomuksen havaintoihin ja toimenpiteisiin kaupunginvaltuustossa 15.9.2025.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä arviointikertomuksen jälkiseurantaa. Tarkastuslautakunta on käsitellyt saamansa selvitykset ja toteaa, että vuoden 2024 arviointikertomuksessa esitettyjä asioita on käsitelty organisaatiossa riittävästi ja niiden mukaisiin toimenpiteisiin useilta osin ryhdytty.

3. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1. Tavoitteiden toteutumisen tarkastelu

Tarkastuslautakunta on perehtynyt tilinpäätökseen 2025 muun muassa kuulemalla kaupungin talousjohtajaa. Tilinpäätös on huolellisesti laadittu ja tarjoaa kattavasti tietoa eri palvelualueiden taloudesta, tuloksesta ja toiminnasta.

Alavuden kaupungin vuoden 2025 talous toteutui kokonaisuutena talousarviota paremmin, vaikka tilikausi päättyi alijäämäiseen tulokseen. Tilikauden alijäämä oli -1,48 miljoonaa euroa, mikä on noin 1,1 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Toimintakate sekä rahoituserät toteutuivat ennakoitua suotuisammin, mikä paransi tulosta. Vuosikate (5,1 miljoonaa euroa) jäi kuitenkin edelleen alle poistotason, mikä heikentää tulo-rahoituksen riittävyyttä pitkällä aikavälillä.

Kaupungin taloudessa keskeistä on, että kumulatiivinen ylijäämä säilyi edelleen vahvana (15,8 miljoonaa euroa), mikä antaa puskuria alijäämäisille vuosille. Lisäksi käyttötalousmenojen hallinta onnistui hyvin, ja erityisesti henkilöstökulut alittuivat selvästi talousarviosta palkkaratkaisuista huolimatta. Tämä osoittaa menokurin ja talouden sopeuttamistoimien vaikuttavuutta.

Tilikauden tulosta heikensivät merkittävät kertaluonteiset erät, kuten sote-keskukseen liittyvät kulukirjaukset sekä poisto-ohjelman tarkistuksesta johtunut kertaluonteinen lisäpoisto. Ilman näitä eriä tilikauden tulos olisi ollut parempi. Toisaalta vuosikatteen riittämättömyys kattamaan poistot osoittaa, että talouden tasapaino ei ole vielä kestävällä tasolla.

Toimintaympäristö oli vuonna 2025 kuntatalouden kannalta haastava. Erityisesti työllisyyspalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen kunnille lisäsi kaupungin kustannuksia; kustannusvastuu työttömyysetuuksista toi Alavuden kaupungille noin 550 000 euron lisämenoja. Lisäksi verotulojen kehitys jäi hieman ennakoitua ja yleinen taloussuhdanne oli heikko.

Investointitaso pysyi maltillisena ja lainamäärä kääntyi laskuun, mikä on talouden tasapainon näkökulmasta myönteinen kehitys. Myös konsernitasolla lainakanta laski.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin talouskehitys vuonna 2025 oli olosuhteisiin nähden kohtuullinen ja talous toteutui kokonaisuutena ennakoitua paremmin. Talouden tasapainottamistoimenpiteet ovat tuottaneet tulosta, mutta vuosikatteen riittämättömyys suhteessa poistoihin sekä toimintaympäristön epävarmuus edellyttävät edelleen talouden hallinnan ja sopeuttamisen jatkamista.

Keskeisimmät talouden tunnusluvut 2025 (suluissa edellinen vuosi):

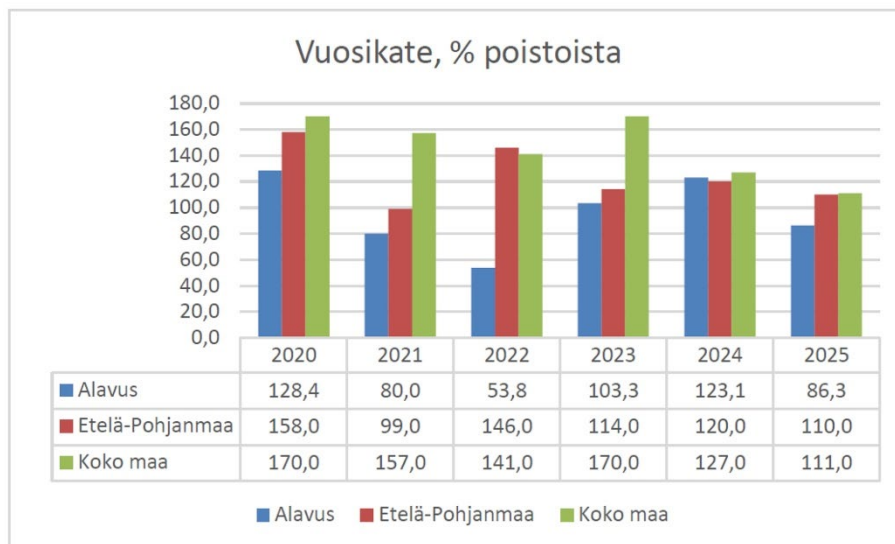
Tilikauden tulos	-1,48 milj. € (+1,19 milj. €)
Vuosikate	5,06 milj. € (6,33 milj. €)
Vuosikate / poistot	86,3 % (123,1 %)
Verotulot	22,5 milj. € (22,6 milj. €)
Valtionosuudet	11,8 milj. € (11,3 milj. €)
Kumuloituva tase	15,8 milj. € (17,2)
Lainakanta yhteensä	59,1 milj. € (59,9)
josta pitkäaikainen laina	48,9 milj. € (54,3)
Lainaa/ asukas	5 563 € (5 560)

3.2. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

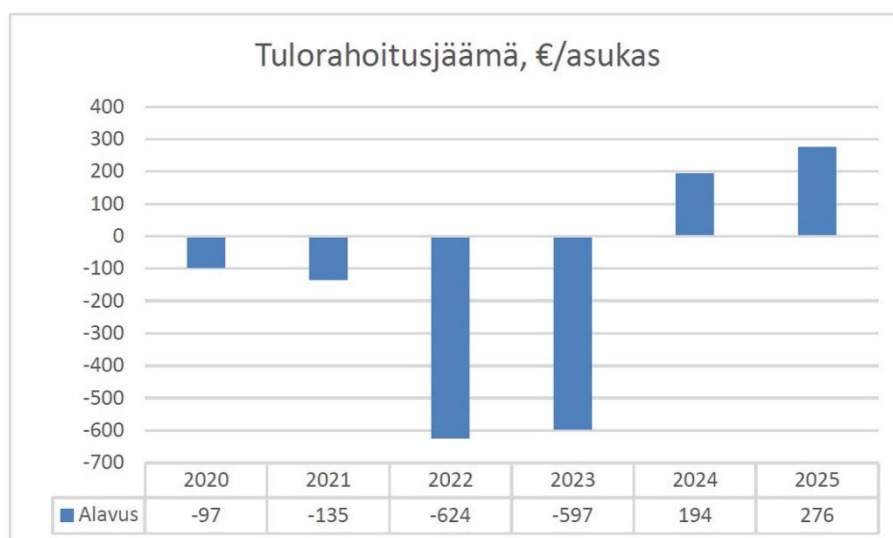
Alavuden kaupungin toteutunut vuosikate 5 058 000 euroa on 1 273 000 euroa heikommin kuin vuonna 2024. Kuitenkin talousarvioon (3 188 464 euroa) verrattuna vuosikate toteutui huomattavasti paremmin.

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Asukasta kohden laskettuna Alavuden vuosikate oli 476 euroa.

Poistot käyttöomaisuudesta olivat noin 5,9 miljoonaa euroa, joten vuosikatteen osuus poistoista oli 86,3 %. Tämän vuosikate poistoista -tunnusluvun arvon ollessa 100 % oletetaan tulorahoituksen olevan riittävä. Alavuden osalta vuosikate jäi alemmalle tasolle kuin poistot johtuen poistoihin kirjatusta lisäpoistosta. Tulevina vuosina poistojen ennakoitaan jäävät aiempien vuosien tasolle, jonka vuoksi vuosikatetasoa voi vuoden 2025 osalta pitää hyvänä saavutuksena.

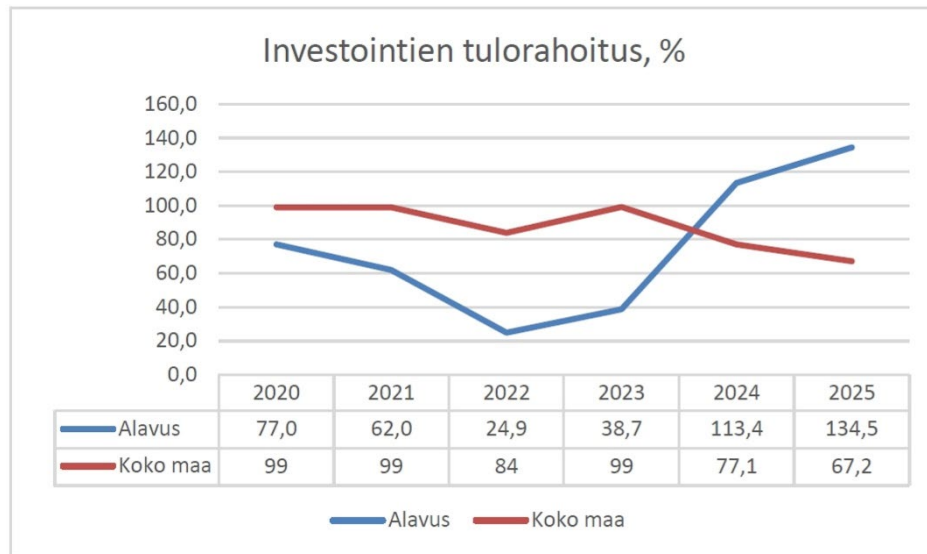

Kaupungin taloudellista tilannetta tulee arvioida myös rahoituksen kannalta. Tulorahoitusjäämä kertoo vuosikatteen ja poistonalaisten investointien omahankintamenon erotuksen. Lähes vastaava tarkastelu voidaan tehdä rahoituslaskelman toiminnan ja investointien rahavirran avulla. Negatiivinen tulorahoitusjäämä tarkoittaa, että tulorahoitus ei riitä investointeihin ja ne rahoitetaan lainalla tai kassavaroja vähentämällä. Kuntatalouden pitkän aikavälin tasapaino edellyttäisi tunnusluvun muodostumista selvästi positiiviseksi. Alavuden tulorahoitusjäämä on ollut kahtena edellisessä vuotena positiivinen.

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa osuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli omaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavaroilla. Alavudella vuoden 2025 tunnusluku

oli 134,5 mikä kertoo siitä, että tulo-rahoitus riitti kattamaan investoinnit; tämä on talouden kestävyiden kannalta myönteistä.

Kaupungin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Alavudella tilanne on hieman parantunut edellisvuodesta ja vuoden 2025 viimeisenä päivänä kassan riittävyys oli 187 päivää.

Laskennallinen lainanhoitokate kertoo kunnan tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Alavuden kaupungin lainanhoitokate laski hieman edelleen ja oli 0,7 vuonna 2025.

Viiden vuoden tarkastelujaksolla Alavuden kaupungin lainanhoitokate on ollut joka vuosi alle 1 eli heikko. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja. Lainanhoitokatteen parantaminen vaatii vuosikatteen kasvattamista ja/tai lainan vuosittaisten lyhennysten vähenemistä.

Omavaraisuusaste mittaa kuntien vakavaraisuusastetta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääristä 70 %:n omavaraisuutta, 50 %:n tai sitä pienempää omavaraisuusastetta voidaan pitää merkinä merkittävästä velkarasitteesta. Alavuden omavaraisuusaste on viime vuosina ollut laskusuunnassa; vuonna 2023 oli 37,4 %, vuonna 2024 nousua oli hieman, 39,7 ja vuonna 2025 omavaraisuusaste oli 39,4 %.

Alavuden kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus vuonna 2025 oli 156,2 % (157,1 % vuonna 2024). Suhteellinen velkaantuneisuus kuvaa, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella.

Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Alavudella rahavarat euroa/ asukas nousivat hieman edellisvuodesta ollen 2 441 euroa per asukas 31.12.2025.

4. HENKILÖSTÖ

Henkilöstövoimavarojen tunteminen ja ennakointi on osa kaupungin strategiatyötä. Tarkastuslautakunta on tutustunut vuodelta 2025 laadittuun henkilöstöraporttiin, joka on hyvin kattava esitys henkilöstövoimavarojen nykytilasta ja kehityssuunnasta.

Alavuden kaupungin henkilöstömäärä oli vuoden 2025 lopussa 532 henkilöä, joista vakinaisia oli 390 eli noin 73 %. Määräaikaista henkilöstöä oli yhteensä 142, työllistettyjä henkilöitä ei ollut yhtään. Henkilöstön määrä väheni edelleen; edellisvuodesta 10:llä, ja vuoteen 2023 verraten 27 henkilöä. Henkilöstöstä 123 oli osa-aikatyössä. Vakinaisen henkilöstön määrä on vähentynyt edellisestä vuodesta 5:llä.

Ikäjakaumaltaan kaupungin henkilöstöstä vuonna 2025 yli 60-vuotiaita oli 112 henkilöä. Henkilöstön keski-ikä oli 48 vuotta 2 kuukautta. Vuonna 2025 koko kunta-alan henkilöstön keski-ikä hieman nousi ja oli 46,2 vuotta. Vuonna 2025 eläkkeelle siirtyi 13 henkilöä ja eläköityneiden keski-ikä oli 65 vuotta (mukaan lukien vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet).

Kaupungin palvelujen tuottamiseen käytettiin 510 henkilötyövuotta vuonna 2025 (vähennystä 11 henkilötyövuotta edellisestä vuodesta).

Henkilöstökulut olivat vuonna 2025 samat kuin vuotta aiemmin eli noin 23,5 miljoonaa euroa.

Kaupungin työntekijöiden sairauspoissaoloja kertyi vuonna 2025 yhteensä 8474 päivää, joista palkallisia poissaoloja oli 6708 kalenteripäivää. Edelliseen vuoteen verrattuna sairauspoissaolot lisääntyivät 991 päivää.

Vuoden 2025 keskimääräistä henkilötyövuotta kohden palkallisia sairauslomia kertyi 18,32 päivää/ henkilötyövuosi (15,80 v. 2024). Kaupungin henkilöstön sairauspoissaoloprosentti oli 7,16 %. 0 päivää sairastaneiden %-osuus henkilöstöstä oli 26,88 % (25,94 % v. 2024).

Tarkastuslautakunta pitää sairauspoissaolojen kasvua huolestuttavana kehityssuuntana ja korostaa henkilöstön työhyvinvoinnin sekä työkyvyn tukemisen merkitystä. Sairauspoissaolojen kehitystä tulee seurata tarkasti ja selvittää kasvun taustatekijöitä. Samalla lautakunta toteaa myönteisenä havaintona, että ilman yhtään sairauspoissaolopäivää olleiden työntekijöiden osuus kasvoi hieman edellisvuodesta.

Alkuvuodesta toteutetun henkilöstön työhyvinvointikyselyn tulosten mukaan tilanne on yleisesti ottaen hyvä - monin osin verrokkiorganisaatioita parempi.

Henkilöstön osaamisen kehittämiseksi ja työhyvinvoinnin edistämiseksi on jatkettu toimialat ja yksiköt ylittävää työtä. Esihenkilöille on toteutettu johtamisen valmennus ja työsuojelurahaston rahoittama Muutoskyvykäs ja uudistuva Alavus -hanke on jo nyt lisännyt, ja käynnissä olevat kehittämistyöt tulevat lisäämään luottamushenkilöiden ja työntekijöiden yhteistyötä.

5. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kuntalain 114 §:n mukaan kuntien tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Kuntakonsernin taloudelliseen tulokseen vaikuttaa myös tytäryhtiöiden ja osakkuusyhteisöjen tulos. Alavuden kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhteisöistä 9 kpl sekä osakkuusyhteisöt ja kuntayhtymät. Tytäryhteisöjä on yhteensä 11 kpl, kuntayhtymiä 4 kpl ja osakkuusyhteisöjä 2 kpl. Lisäksi konserniin kuuluu 14 osakkuusyhteisöä, joita ei ole yhdistelty niiden vähäisen merkityksen vuoksi konsernitilinpäätökseen.

Kaupungin konsernin tytäryhteisöihin sisältyvän Kiinteistö Oy Alavuden Palvelukorttelin omistusosuus on 100 %. Yhtiöllä ei ole ollut vuoden 2025 aikana toimintaa, joten yhtiötä ei ole yhdistelty konsernin tilinpäätökseen.

Kaupungin tytäryhtiö Kiinteistö Oy Kuulan Toivo on myyty tilikauden aikana. Koska yhtiön toiminnan vähäisyyden vuoksi sitä ei ole aikaisempaa vuotena 2024 yhdistelty konsernin tilinpäätökseen, ei sitä ole vuonna 2025 myöskään yhdistelty, vaan yhtiön myynnin kirjaukset on käsitelty emoyhtiön luvuissa suoraan ja tulevat tätä kautta osaksi konsernin lukuja.

Vuodesta 2024 alkaen konserniin on lisätty kuntayhtymänä Kuntayhtymä Kymppi, jossa kaupungin omistusosuus on 16,91 %.

Konsernin tilikauden tulos muodostui -1,15 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Konsernitaseen kertynyt ylijäämä vuoden lopussa oli noin 23,4 miljoonaa euroa (2 204 euroa/ asukas).

Kaupunkikonsernin lainakanta laski noin 1,5 miljoonaa euroa ja oli vuoden 2025 lopussa 73,7 miljoonaa euroa eli 6 936 euroa asukasta kohti.

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus pysyi korkealla tasolla, vaikka se hieman aleni edellisvuodesta (162,1 %, 163,9 % vuonna 2024). Samanaikaisesti omavaraisuusaste säilyi lähes ennallaan (38,1 %), mikä osoittaa, ettei konsernin vakavaraisuudessa ole tapahtunut olennaista vahvistumista. Tasapainoisen talouden omavaraisuusaste tulisi olla vähintään 50 prosenttia.

Vuosikate poistoista -tunnusluku laski edellisvuodesta ja on nyt 94,4 %. Tunnusluvun arvon tulisi olla sata, jotta konsernin tulorahoitusta voitaisiin pitää riittävänä.

Alavudella on totuttu siihen, että kaupungin konsernipalvelut ovat olleet taloudellisesti omillaan ja tuottaneet jopa voittoa. Toimintaympäristön muutokset haastavat kuitenkin niidenkin taloutta. Kaupungin tytäryhtiöistä negatiivinen tulos oli Alavuden Jäähalli Oy:llä, noin -33 000 euroa ja A-Pesti Oy:llä, noin -99 000 euroa.

Kuntayhtymä Kympin ensimmäinen varsinainen toimintavuosi päättyi noin 983 000 euron ylijäämään (Alavuden osuus noin 166 000 euroa), joka luo nuoren organisaation operatiiviseen toimintaan taloudellista puskuria. Koillis-Satakunnan Sähkö Oy:n hyvällä tuloksella oli myös positiivinen vaikutus; 140 000 euroa.

6. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Tilikauden alijäämä, - 1 478 256,60 euroa, oli 87 844 euroa alkuperäistä -1 566 101 euron talousarviota ja 1 105 279 euroa muutettua -2 583 536 euron talousarviota parempi tulos. Merkittävimmät erot talousarvioon verrattuna saatiin aikaan 1 270 801 euroa talousarviota pienempänä toteutuneista toimintakuluista,

josta henkilöstökulujen osuus oli 771 397 euroa ja muiden kulujen osuus 499 404 euroa, sekä rahoitustuot-
tojen ennakoitua 1 471 521 euroa paremmasta tuloksesta sijoitusvarallisuuden suotuisasta kehityksestä joh-
tuen. Samaan aikaan kunnan tuloverotulot jäivät 895 848 euroa ennakoitua pienemmäksi, mutta osuus yh-
teisöverotulojen tuotosta oli 154 336 euroa ennakoitu parempi. Tulokseen kirjattujen kertaluonteisten erien
johdosta suunnitelman mukaiset poistot sekä satunnaiset kulut pienensivät tulosta noin 1,3 miljoonaa euroa.

Vuoden 2025 aikana tehtiin yksi lisätalousarvio, jolla korjattiin alkuperäisen talousarvion investointien ja
käyttötalouden määrärahoja sekä valtionosuuksia vastaamaan päätöksiä. Talousarviovuoden aikana seuratiin
talouden toteutumista systemaattisesti toimialoilla, johtoryhmässä, lautakunnissa ja kaupunginhallituk-
sessa sekä kvartaaleittain osavuositarkastusten myötä valtuustossa. Tilikauden päättymisen jälkeen ylityspyy-
nöt käsiteltiin valtuustossa 16.3.2026.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.9.2024 § 29 talouden sopeuttamisohjelman vuosille 2025 - 2028. Esitystä
talouden tasapainottamiseen ei ole ollut pakko laatia, koska taseessa on aikaisemmilta vuosilta kertynyttä
ylijäämää 15,8 miljoonaa euroa vuoden 2025 lopussa. Ylijäämän tilanne on kehittynyt aikaisempia ennus-
teita suotuisammin. Kuitenkin sopeuttamisohjelman mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty erityisesti tule-
vaisuuden toimintaympäristöön varautumiseksi.

Konsernitaseessa kertynyttä ylijäämää on 23,4 miljoonaa euroa.

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, joka kertoo kuinka paljon käyttötuloista joudutaan käyttämään vel-
kojen maksuun, on laskenut 162,1 prosenttiin ja omavaraisuusaste on 38,1 prosenttia. Tarkastuslautakunta
toteaa, että velkaantuneisuus on edelleen merkittävää ja rahoitusrakenne edellyttää pitkällä aikavälillä vaka-
varaisuuden vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä.

7. YHTEENVETO

Kuntatalouden näkymät tuleville vuosille ovat edelleen haastavat ja heikko yleinen taloussuhdanne, kasvavat
henkilöstö- ja työttömyyskustannukset sekä valtionapuihin kohdistuvat vähennykset edellyttävät kunnissa
sopeutustoimien jatkamista. Myös Alavuden kaupungin talouden hoidossa korostuu jatkossakin huolellisuus
ja ennakoiva ote.

Alavuden kaupungin taloudellinen asema on kuitenkin kokonaisuutena vakaa ja tase vahva, mikä luo hyvän
perustan tulevien haasteiden hallintaan. Tarkastuslautakunta arvioi, että kaupungin hallinnon ja talouden
hoidon taso on yleisesti ottaen laadukasta ja päätöksentekokulttuuri kunnossa.

**Talouden sopeutusohjelman toteuttamisessa on kuitenkin tärkeää, että päätöksenteon tueksi tuotetaan vielä entistään selkeämmin ja konkreettisemmin tietoa toimenpiteiden vaikutuksista, erityisesti palvelu-
verkkoon ja eri alueisiin kohdistuvista vaikutuksista. Tämä voisi edesauttaa sopeutusohjelman sitoutu-
nutta toteuttamista.**

Kaupungin elinvoiman kannalta yritysten toimintamahdollisuuksien tukeminen on keskeisessä roolissa. Mar-
raskuussa 2025 hyväksytty rahoitus Alavuden Kehitys Oy:lle on merkittävä toimenpide, jolla pyritään edistä-
mään paikallisten yritysten investointeja ja vahvistamaan rahoituksen saatavuutta. Näiden toimenpiteiden
vaikuttavuutta on tärkeää seurata.

Alavuden vahva teollinen osaaminen ja monipuolinen elinkeinorakenne luovat hyviä lähtökohtia tulevaisuuteen. Vaikka toimintaympäristö on epävarma, kaupungilla on edellytyksiä vahvistaa elinvoimaansa ja taloutaan määrätietoisella ja tasapainoisella kehittämisellä.

8. KOOSTE KESKEISIMMISTÄ HAVAINNOISTA JA KEHITTÄMIS-SUOSITUKSISTA

8.1. Elinvoimapalvelut:

Elinvoimapalveluiden osalta tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota työllisyystilanteen kehitykseen. Työttömyyslukujen alentaminen on keskeinen tavoite, ja tilanteen parantamiseksi tarvitaan vaikuttavia ja kohdennettuja toimenpiteitä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää pitkäaikaistyöttömyyteen. Lautakunta pitää tärkeänä, ettei pitkäaikaistyöttömien joukossa ole henkilöitä, joiden työkyky on olennaisesti heikentynyt terveydellisistä syistä, vaan heidän tilanteensa arvioidaan asianmukaisesti oikeiden palveluiden piiriin ohjaamiseksi.

Koulutuksen ja työllisyyden yhteensovittaminen nähdään keskeisenä kehittämiskohteena. Täsmäkoulutuksen lisääminen yhteistyössä yritysten kanssa on tärkeää, jotta koulutus vastaa työelämän tarpeisiin ja johtaa työllistymiseen.

Tässä yhteydessä lautakunta esittää kysymyksen: toimiiko kuntayhtymä Kympin kanssa toteutettava täsmäkoulutusyhteistyö hyvin käytännössä ja miten yhteistyö esimerkiksi työllisyysalueen kuntien yrityspalveluiden kanssa on organisoitu? Lisäksi lautakunta kysyy, hyödynnetäänkö esimerkiksi oppisopimuskoulutusta riittävästi osana työllisyyden edistämistä?

Ennaltaehkäisevän työn merkitys korostuu elinvoimapalveluissa. Liikuntapalvelut sekä liikunta-uimahalli Kunto-Lutran tarjoamat palvelut ja tilat rooli kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä on merkittävä, vaikka taloudellisia vaikutuksia on vaikea suoraan mitata. Lautakunta näkeekin tärkeänä, että Kunto-Lutran markkinointia kehitetään edelleen siten, että monet erilaiset mahdollisuudet liikkumiseen sekä sisätiloissa että ulkona Lutran välittömässä läheisyydessä tuodaan monipuolisesti esille. Hyvinvointivalmennuksessa ja elintapaohjausasioissa Alavudella ollaan edelläkävijöitä; palvelu on hyvin hoidettua ja järjestäminen perusteltua, koska se liittyy olennaisesti työkyvyn ylläpitoon ja sitä kautta työllisyyden hoitoon. Lautakuntaa ilahduttaa myös se, että vertaisohjaajatoiminta on otettu liikuntapalveluissa käyttöön.

Palveluiden saavutettavuuden näkökulmasta palvelukyyti on osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi ja osaltaan vastannut joukkoliikenteen puutteisiin. Lautakunta on saanut hyvää palautetta palvelukyydistä ja toivookin palvelun jatkumista.

Elinvoiman edistämisessä korostuu myös päätöksenteon ja toiminnan yhteys käytäntöön. Lautakunta pitää hyvänä käytäntönä sitä, että toimielinten kokouksia järjestetään kaupungin eri yksiköissä, mikä tukee päätäjien perehtymistä toimintaan.

Kaupungin kehittämisen näkökulmasta Toppilan yritysalueen rakentumisen käynnistyminen ja infran rakentaminen nähdään myönteisenä signaalina. Lautakunta toivoo, että alueen kehittäminen toimii esimerkkinä laajemmalle elinvoiman vahvistumiselle ja investointien edistymiselle.

Toimintaympäristön yleinen epävarmuus heijastuu myös paikallistasolle. Rakentamisen vähäisyys valtakunnallisesti luovat haasteita paikallisille yrityksille. Lisäksi lautakunta toteaa, että kansainvälisen tilanteen, kuten Ukrainan sodan, päättymisellä voisi olla myös paikallisesti myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi jälleenrakentamiseen liittyvien liiketoimintamahdollisuuksien kautta.

8.2. Sivistyspalvelut:

Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistyspalveluissa toimintavuotta ovat leimanneet kaupungin talouden sopeutusohjelman tavoitteet ja perusopetuksen oppimisen tuen uudistus, joka on ollut merkittävä muutos ja sisältänyt useita lakiuudistuksia. Uudistuksen myötä erityisopettajien työskentelyä on siirretty entistä enemmän luokkahuoneisiin oppilaiden arjen tueksi. Lautakunta pitää myönteisenä sitä, että kouluja on tuettu muutosten toteuttamisessa tarjoamalla koulutuksia sekä vahvistamalla henkilöstön osaamista muun muassa VESO-koulutusten avulla.

Tarkastuslautakunta on jatkanut edellisen kauden linjausta kaupungin henkilöstön työhyvinvoinnin seuramisesta ja kuullut viranhaltijoita muun muassa Alavuden yläkoulun työyhteisön toimivuudesta ja hyvinvoinnin haasteista. Tarkastuslautakunta toteaa, että on hienoa, miten huoleen on suhtauduttu vakavasti ja työhyvinvoinnin tukitoimenpiteisiin on ryhdytty.

Lautakunta pitää positiivisena myös panostuksia lasten uimaopetukseen. Uimakouluopettajan rekrytointi vahvistaa opetussuunnitelman mukaisten uimataitojen opettamista. Käytännön toteutukseen liittyy kuitenkin haasteita erityisesti kuljetuskustannusten osalta, sillä uimaopetukseen osallistuminen edellyttää monissa tapauksissa kuljetuksia kouluilta uimahallille.

Tarkastuslautakunta kysyykin, onko uimaopetukseen suunniteltu ja haettu esimerkiksi soveltuvaa hankerahoitusta ja millä tavoin uimaopetuksen pitkäjänteinen toteuttaminen aiotaan turvata tulevaisuudessa? Lautakunta pitää perusteltuna tavoitteena, että oppilaille voidaan tarjota riittävän yhtenäisiä uimaopetusjaksoja taitojen oppimisen tukemiseksi.

Positiivisena kehittämistoimenpiteenä lautakunta nostaa esiin Kirkkomännikön koulun piha-alueen uudistamisen, johon on varattu määräraha tulevalle vuodelle. Piha-alueen kehittäminen lisää lasten mahdollisuuksia aktiiviseen toimintaan välituntien aikana ja tukee hyvinvointia. Lautakunta pitää tärkeänä sitä, että myös lasten näkemyksiä huomioidaan suunnittelussa.

Varhaiskasvatuksen piirissä on Alavudella noin 450–500 lasta. Toimintaa ohjaa ensisijaisesti varhaiskasvatuslaki, mutta toiminnassa huomioidaan myös kaupungin strategiset tavoitteet ja tehdään yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä. Lautakunta pitää hyvänä käytäntönä sitä, että myös lapsia osallistetaan toiminnan arviointiin heidän ikätasonsa mukaisesti.

Koronapandemian jälkeiset vaikutukset näkyvät edelleen lasten ja nuorten arjessa. Poissaolojen määrät ovat monin paikoin jääneet aiempaa korkeammalle tasolle, ja samalla on havaittavissa lisääntyntä psyykkistä pahoinvointia. Lautakunta korostaa varhaisen tuen sekä kodin, koulun ja muiden toimijoiden välisen yhteistyön merkitystä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä.

Varhaiskasvatuksessa lapsikohtaiset suunnitelmat eivät ole lapsen arviointia, vaan väline henkilöstön työn suunnitteluun ja lapsen kehityksen tukemiseen. Lautakunta toteaa kuitenkin, että kirjallisen dokumentoinnin määrä asettaa henkilöstölle merkittäviä vaatimuksia ja vie osaltaan aikaa varsinaisesta kasvatustyöstä. Lau-

takunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksessa on käytettävissä riittävä määrä korkeakoulutettua henkilöstöä, jotta lakisääteiset velvoitteet ja laadukas pedagoginen toiminta voidaan turvata. Samalla lautakunta korostaa, että lapsen hyvinvointi luo perustan oppimiselle ja että palveluverkoston tulee vastata mahdollisimman hyvin lasten ja perheiden tarpeisiin myös tulevaisuudessa. Lasten määrän väheneminen tulee kuitenkin asettamaan paineita palvelurakenteen sopeuttamiselle tulevina vuosina.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota myös päiväkotitervan sisäilmaongelmiin. Rakennuksessa on toteutettu korjaustoimenpiteitä ja lautakunta pyytää selvitystä siitä, onko Tervan päiväkodin sisäilmatilanne korjaustoimenpiteiden jälkeen parantunut ja miten tilannetta seurataan jatkossa.

Alavuden kaupunkistrategiassa korostetaan verkostomaista koulutustarjontaa elinikäisen oppimisen tukena. Tässä työssä merkittävä toimija on Lakeudenportin kansalaisopisto, jonka kursseille osallistui viime vuonna lähes 5 900 henkilöä. Lautakunta toteaa, että kansalaisopiston toiminnalla on tärkeä merkitys paitsi osaamisen kehittämisessä myös hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamisessa eri ikäryhmissä. Asiakaspalaute on ollut myönteistä, ja erityisesti sivukylillä opiston kurssit tarjoavat tärkeän mahdollisuuden harrastamiseen ja sosiaalisiin kontakteihin.

Lautakunta pitää arvokkaana myös kansalaisopiston aktiivista roolia erilaisten paikallisten hankkeiden ja yhteisöprojektien yhteistyökumppanina. Opisto on ollut mukana muun muassa kyläkirjahankkeissa sekä muissa paikallista kulttuuriperintöä ja yhteisöllisyyttä vahvistavissa projekteissa.

Lautakunta nostaa kuitenkin esiin kysymyksen kurssimaksujen vaikutuksesta osallistumismahdollisuuksiin. Miten voidaan varmistaa, etteivät taloudelliset syyt muodostu esteeksi osallistumiselle erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, jotka hyötyisivät kansalaisopiston toiminnasta kaikkein eniten? Lautakunta pyytää arviota mahdollisista keinoista tukea osallistumista esimerkiksi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Lisäksi tarkastuslautakunta kannustaa kehittämään rohkeasti Alavuden entisen erityisammattikoulun eli Luovin tiloja koulutusten, kurssien ja muiden oppimista tukevien toimintojen käyttöön. Tarkoituksenmukaiset ja monipuoliset tilat voivat osaltaan vahvistaa koulutustarjontaa niin asukkaiden kuin yritysten tarpeisiin sekä tukea kaupungin elinikäisen oppimisen tavoitteita.

8.3. Tekniset palvelut:

Teknisten palveluiden toiminnassa painopiste oli toimintavuoden aikana rakennuskannan kunnossapidossa ja korjaustoimenpiteissä, joilla on varmistettu kaupungin tilojen turvallisuus, terveellisyys ja käyttökelpoisuus. Vuoden merkittävimpiä investointeja olivat Alavuden yläkoulun kotitalousluokan peruskorjaus sekä keskusta-alueen liikenneväylät. Vesihuollossa toteutettiin suunnitelmien mukaisesti verkoston saneerauksia eri puolilla toiminta-aluetta.

Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä sitä, että teknisessä lautakunnassa pyritään saamaan päätöksentekoon vaikuttavuusarviointia. Päätösten taloudellisten, toiminnallisten ja pitkäaikaisten vaikutusten arviointi tukee tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja auttaa kohdentamaan rajallisia resursseja tarkoituksenmukaisesti.

Lautakunta korostaa investointien pitkäjänteisen suunnittelun merkitystä. Investointipäätöksiä tehtäessä tulee arvioida huolellisesti kohteiden tulevaa käyttöä ja toiminnan jatkuvuutta useiden vuosien aikajänteellä. Samalla lautakunta toteaa, että käytössä olevien ja palvelutuotannon kannalta välttämättömien kiinteistöjen kunnossapidosta tulee huolehtia riittävillä korjaus- ja ylläpitotoimilla.

Vesihuoltolaitoksen osalta tarkastuslautakunta pitää tärkeänä talouden tasapainon ja omavaraisuuden säilyttämistä. Vesihuoltolaitoksen tulee pystyä kattamaan toimintansa kustannukset asiakasmaksuilla ja huolehtimaan verkoston ylläpidosta sekä tarvittavista saneerauksista myös tulevaisuudessa.

Ruoka- ja siivouspalvelut muodostavat tärkeän osan teknisten palveluiden kokonaisuutta. Kouluruokailun toteuttamisessa pyritään noudattamaan kansallisia ravitsemussuosituksia mahdollisimman kattavasti. Lautakunta pitää myönteisenä myös lähiruoan hyödyntämistä silloin, kun se on hankintojen ja saatavuuden näkökulmasta mahdollista. Hyvä ratkaisu on, että perunan käyttöä on lisätty ja vähennetty riisin ja pastan osuutta.

Erityisen positiivisena esimerkkinä toiminnan kehittämisestä tarkastuslautakunta nostaa esiin ruokahävikin vähentämiseksi kehitetyn toimintamallin. Kouluissa käytössä olevan niin sanotun vihannesmalja-mallin avulla oppilaita kannustetaan vähentämään lautashävikkiä yhteisen tavoitteen kautta. Mallia on laajennettu myös osaan päiväkodeista. Lautakunta pitää toimintatapaa innovatiivisena, osallistavana ja helposti laajennettavana esimerkkinä käytännön kehittämistyöstä, jolla voidaan edistää kestäväää toimintaa ja lisätä yhteisöllisyyttä.

Henkilöstöjohtamisen osalta lautakunta pitää myönteisenä ruoka- ja siivouspalveluiden toimintakulttuuria, jossa työntekijöille annetaan vastuuta, mahdollisuuksia oma-aloitteiseen päätöksentekoon sekä käytännön työjärjestelyihin työyhteisöjen sisällä. Tämä tukee työhyvinvointia ja arjen sujuvuutta, kun toimipisteet sijaitsevat hajallaan eri puolilla kaupunkia. Myös henkilöstön näkemyksiä kuunnellaan aktiivisesti ja asiakkailta saatu hyvä palaute viedään aina eteenpäin. Tarkastuslautakunta pitää toimintatapaa esimerkillisenä ja kannustaa vastaaviin käytäntöihin myös muilla toimialoilla.

Siivouspalveluissa lautakunta pitää perusteltuna toimintatapaa, jossa rajallisia resursseja kohdennetaan erityisen kriittisiin kohteisiin. Esimerkiksi päiväkotien, liikunta-uimahalli sekä muiden paljon käytettyjen palvelutilojen puhtaus ja hygieniat ovat keskeisiä käyttäjien turvallisuuden, viihtyvyyden ja terveyden kannalta. Kriittisten kohteiden hyvästä puhtaustasosta tulee huolehtia myös tulevaisuudessa resurssien käytön suunnittelussa.

8.4. Ympäristöpalvelut:

Ympäristöpalveluiden toiminnassa rakentamislupien käsittelyajat pysyivät tavoitteiden mukaisina myös uuden rakentamislain voimaantulon jälkeen. Keskimääräinen aika luvan jättämisestä lainvoimaiseen rakentamislupaan piteni uuden lain myötä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että palvelutaso ja käsittelyaikojen ennakoitavuus ovat säilyneet lainsäädäntömuutoksista huolimatta.

Rakentamisen määrä väheni tarkasteluvuonna selvästi, mikä näkyi myönnettyjen lupien vähäisenä määränä. Lupakäsittelyjen vähenemiseen on vaikuttanut osaltaan uusi rakentamislaki, jonka myötä alle 30 neliömetrin rakennukset eivät enää pääsääntöisesti edellytä rakentamislupaa. Lisäksi yleinen rakentamisen hiljeneminen, tonttikysynnän vähäisyys sekä epävarma taloustilanne ovat heijastuneet toimialaa esim. lupamaksuista ja

palveluista saatavien tulojen vähenemisenä. Erityisen huomionarvoista on, ettei tarkasteluvuonna myyty yhtään kunnan omistamaa omakotitonttia. Lautakunta toteaa tämän kuvastavan rakennusalan poikkeuksellisen haastavaa tilannetta.

Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä rakennusrekisterin ajantasaistamistyötä, jota on tehty määrätietoisesti usean vuoden ajan. Tarkasteluvuonna rekisteriin lisättiin yli 500 aiemmin puuttunutta rakennusta. Työllä on ollut myös taloudellista merkitystä, sillä kiinteistövero- ja tonttutuottojen on arvioitu kasvaneen vuosittain noin 20 000 euroa rekisteritietojen tarkentumisen seurauksena.

Vuoden aikana toteutettu kuntarekisterin järjestelmävaihdos sekä maasto- ja paikkatietotehtäviin palkattu kartoittaja tukevat osaltaan tiedonhallinnan kehittämistä ja ajantasaisen paikkatiedon hyödyntämistä kaupungin toiminnassa. Lautakunta pitää tärkeänä, että uusien järjestelmien käyttöönotosta saatavat hyödyt pystytään hyödyntämään täysimääräisesti myös tulevana vuosina.

Kaupungin maapolitiikan näkökulmasta lautakunta toteaa, että raakamaata sekä erityyppisiä tontteja on edelleen tarjolla riittävästi tulevaa rakentamista varten. Palvelukorttelin rakentamista on edistetty muun muassa kantatie 66:n liittymäjärjestelyjen osalta. Lautakunta pitää tärkeänä, että kaupungilla säilyy valmius vastata mahdolliseen rakentamisen elpymiseen.

Vesistöjen kunnostamiseen liittyviä pienempiä hankkeita on ollut käynnissä ja vireillä useita. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä ympäristön tilaa parantavia kunnostustoimenpiteitä ja niiden jatkuvuuden turvaamista.

8.5. Muut havainnot

Kuntalain mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia. Terveystieteiden laaki velvoittaa kunnat huomioimaan terveyden ja hyvinvoinnin kaikessa toiminnassa ja päätöksenteossa. Lisäksi lain 12 § edellyttää, että kunta seuraa asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Kunnan on myös seurattava asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Niin ikään laki velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita toimimaan yhteistyössä ja tukemaan toisiaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 10.11.2025 § 47 hyvinvointikertomuksen valtuustokaudelta 2021–2025 ja hyväksyy hyvinvointisuunnitelman painopisteet valtuustokaudelle 2025–2029.

Kunnille on otettu käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtioneuvoston lisäosa eli hyte-kerroin. Hyte-kertoimen taloudellinen vaikutus osoittaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvillä toimenpiteillä on kunnalle myös suoraa taloudellista merkitystä.

Hyte-kertoimen tulosindikaattoreiden keskiarvo v. 2024 oli 43 pistettä ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvo niin ikään 43 pistettä asteikolla 0–100. Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteiden sekä toiminnan vaikuttavuuden kehittämistä on edelleen tarpeen jatkaa. Lautakunta pitää tärkeänä, että hyvinvointityötä tehdään suunnitelmallisesti ja kaikilla toimialoilla sekä että hyte-työt tehdään tunnetuksi niin luottamushenkilöille kuin kaupungin työntekijöille. Lautakunta myös kannustaa yhteistyöhön kolmannen sektorin toimijoiden kesken, ja erilaisten tukimahdollisuuksien huomiointiin toiminnan kehittämisessä tai liikuntapaikkojen kunnostamisessa. Yhteisöt voivat hakea kehittämistoimenpiteisiinsä ja inves-

toiteihinsa tukea esimerkiksi Leader Kuudestaan ry:ltä ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselta. Tässä kannattaa hyödyntää kaupungin tytäryhtiö Alavuden Kehitys Oy:n asiantuntijaa, joka voi avustaa yhteisöjä rahoituksen hakemisessa.

Valtuustokauden aikana kaupungin strateginen johtaminen on perustunut osallistamiseen ja yhteistyöhön. Syksyllä 2025 toteutettu kaupunkistrategian päivitys valmisteltiin yhteistyössä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kesken. Lisäksi näkemyksiä kerättiin kuntalaisilta ja kaupungin henkilöstöltä verkkokyselyn avulla. Lautakunta pitää tärkeänä, että strategiatyöhön osallistettiin eri tahoja, sillä yhteinen valmistelu vahvistaa sitoutumista asetettuihin tavoitteisiin ja niiden toteuttamiseen.

Lautakunta katsoo, että strategian päivitystyöhön osallistuminen on osaltaan lisännyt luottamushenkilöiden sitoutumista kaupungin kehittämiseen. Strategian toimeenpanoa tukevat kaupungin organisaatiossa käynnissä olevat useat kehittämishankkeet ja toimintatapojen uudistukset, joiden avulla strategiset tavoitteet pyritään viemään käytännön toiminnaksi eri palvelualueilla. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että strategian tavoitteet ja niiden merkitys välittyvät koko organisaatioon aina käytännön työtä tekeville työntekijöille saakka. Samalla lautakunta korostaa avoimen tiedonkulun merkitystä niin henkilöstön, viranhaltijoiden kuin luottamushenkilöidenkin välillä.

Valtuustokauden aikana päätöksenteossa on ollut havaittavissa aktiivinen ja rakentava toimintakulttuuri. Luottamushenkilöt ovat osallistuneet kokouksiin aktiivisesti, perehtyneet käsiteltäviin asioihin huolellisesti sekä hankkineet tarvittaessa lisätietoja jo ennen päätöksentekoa. Lautakunta pitää myönteisenä sitä, että päätöksenteossa on pyritty avoimeen keskusteluun ja asioiden huolelliseen valmisteluun.

Tarkastuslautakunta korostaa myös keskinäisen vuorovaikutuksen merkitystä luottamushenkilötyössä. Rakentava yhteistyö, eri näkemysten kuunteleminen sekä yhteydenpito yli puoluerajojen luovat edellytyksiä laadukkaalle päätöksenteolle ja kaupungin kokonaisedun huomioimiselle. Lautakunta pitää tärkeänä, että vaalitaan keskustelemaa toimintakulttuuria, jossa eri näkökulmat tulevat kuulluiksi ja päätöksenteko perustuu riittävään tietoon sekä yhteiseen tahtoon kehittää kaupunkia.

9. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

Tilintarkastaja on suorittanut ja raportoinut tarkastuslautakunnalle tilikauden aikaisen tarkastuksen tarkastussuunnitelman mukaisesti sekä antanut tilintarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta. Tilintarkastuskertomuksen mukaan kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti ja kirjanpito on hoidettu sitä koskevien säännösten mukaisesti. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä.

Tarkastuslautakunta luovuttaa arviointikertomuksen vuodelta 2025 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että **valtuusto kiinnittää erityistä huomiota arviointikertomuksessa kehyksillä korostettuihin havaintoihin, kysymyksiin ja kehitysehdotuksiin.** Tarkastuslautakunta pyytää kaupungin palveluryhmiä kommentoimaan ao. kohtia ja selvittämään niihin kohdistuvia toimenpiteitä syyskuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa, jonka jälkeen kommentit toimitetaan tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin johtoa ja koko henkilökuntaa sekä muita toimielimiä hyvästä yhteistyöstä!

ALLEKIRJOITUKSET

Alavudella 26. toukokuuta 2026

Alavuden kaupungin tarkastuslautakunta

Riitta Ranta-Knuuttila-Mertala
puheenjohtaja

Jari Latvala
varapuheenjohtaja

Jukka Aho
jäsen

Jukka Reinikka
jäsen

Tarja Ylimäki
jäsen

www.alavus.fi

www.investinalavus.fi

www.visitalavus.fi

